

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך לג, תשמ"ב

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

— דבורים. י"ג — להיכל ולדביר (מל"א ו, ה) — בית קדש הקדשים.

פכול הנראה, הביא בחקירה השתים עשרה בכונה תחילה רק את הפעלים (בכללם מקור — פְּדָבְרָם) שאינם במשמעות הדיבור, שפן הוא עוסק בפועל — וַיְדַבֵּר.

— "ואמנם צרוף הפעלים...": "צרוף" = הטיה, תצלויל של הפועל "צָרַף" הערבי. המחבר מזכיר בחלק הדקדוק ובחלק המילוני רבים מן המחברים הקודמים לו, ובהם רד"ק, וכונתו כאן לנטיות הפועל ב"שער דקדוק הפעלים" ב"מכלול" של רד"ק.

ע ק י ב א בן - ע ז ר א

תוספת מלים

(המשך)

מָאָבָק — היאבקות.

"המאבק הזה אדיר כל כך" (מנחם ריבולוב, התחלת

הקץ, "הדואר" שנה כ"ב, גיל' ל"ד).

א"ש מביאו משל סדן, וכנעני משל פיכמן. נראה לי, שריבולוב הוא שחידש את השם הזה.

מָאָוֶה — משאלה.

"וירפיכם על מרומי מאויות" (ר' חיים בן עטר, כתבים

חדשים לתולדות עליית בעל "אור החיים" לא"י, בנימין קלאר, ספר היובל לכבוד פרופ' א' מרפס, 111).

מִוֶּבְאֵי שְׁפָת — כניסת השבת, עפ"י יחז' מג, יא.
"למה אומרים ישמחו השמים ותגל הארץ במובאי שבת"
(ר' ישראל אלנקאוה, "מנורת המאור". מהדורת ענעלאו, ניו-יורק תר"ץ ח"ב, ע' 182).

מְבוּעָה — מבוּע, מעיין.
"תְּחַדְדֵנוּ וְתִשְׁבְּעֵנוּ בְּמֵי מְבוּעָה" (ידיעות המכון לחקר השירה העברית, פרך ב', תרצ"ו, ע' ע"א).

מְבַעָה — תפילה, בקשה, מל' בעה.
"עֲקֹרוֹת יִרְפְּאוּ בִמְבַעֲתוֹ" (י' מרקוס, גנזי . . . , ע' 117).

מְבַעַל — בעילה.
"נִפְלָה עַל מְכַנְסֵי עֲרוֹת מְבַעַל" (הקלירי, "סיני" ס"ב, חוב' א-ב, כ"ח; שנה ל"ב, תשכ"ח).
המהדיר פליישר מפרש: "נ"ל חרפת היותי נבעלת לאדונים זולתך".

מְגַנְנֹת — גניזה.
"נָא, גִּנְזוּ מְגַנְנֹת קִדְשׁ אֶת רַחֲשֵׁי-לְבָבוֹ" (מ' פיינשטיין, אברהם אבולעפיה, פואימה היסטורית, 1956, ע' ע"ט).

מְגַר — הִפְעַל, כמו נָגַר, נשפך, עפ"י מיכה א, ד.
"יִוְמָגַר בְּשִׁפְעַ וַיִּוְתַעַל" (ידיעות המכון לחקר השירה העברית, פרך ב', תרצ"ו, ע' רכ"ט).
בכנעני יש במשמעות אחרת.

מִדָּחַק — דוֹחַק.

"לְחַלֵּץ עֲנִי וְאֶבְיוֹן מִמִּדְחָק" (יצחק גיאת, "תלפיות",
שנה ה', חוב' ג-ד, 508; ניו-יורק תשי"ב).

פנעני מביא את איתמר בן-אב"י.

מֵהַל — מילה.

"זוֹרְפֵי צִיצֵי מֵהַל" (מיוחס לרס"ג, מלילה III-IV, ע'
178).

זולאי מפרש: "זורפי. ר"ל מטיפי דם ברית תסתיר מעונשה של גיהינום. ציצי,
ל' ציצין המעפבין את המילה (שבת יט, ו) "מ' זולאי, האספולה . . . ע' קנ"ד,
הערה נ"ט).

מָהֵם — שְׁהֵייה, מן מהמה, התמהמה.

"הִרְאֵנִי נִפְלְאוֹתֶיךָ וַיִּשְׁעֶךָ בְּלִי מָהֵם" (פיוט, "חורב", ה',
חוב' ט-י, ע' 64, ש' 41).

מְוָרֵד — לשון וָרַד וְוָרַד.

"עַל מְוָרֵד רָקִיעַ פְּרוֹכֵת נִשְׁוֹרֵת" (י"ל ביאלר, אשדות
ימים, ע' 210).

מִחְבֹּשֶׁת — תחבושת, חבישה.

"כִּפְתָר לְרֹאשׁ מִחְבוּשֶׁת" (מ' זולאי סליחה מיוחסת
לרס"ג, "תרביץ" שנה כ"ג, ספר ב', תשי"ב, ע' 119).
פנעני מנקד מחבֹּשֶׁת.

מִחְרָלָה — שם קיבוצי: חרולים.

"וַיְבִין דְּקָרֵי מִחְרָלוֹת פְּוֹרֵת פְּרָחֵי שִׁירֵיד" (י"ל ביאלר,
אשדות ימים, ע' 212).

מִחְתָּנוּת — קרבת המחיתנים.

”ואלו העשרים בעלי בתים ייכתבו כל אחד ואחד על פתק אחד האנשים הראויים למינוי הפרנסות והכשרים מצד קורבא ומחיתנות כנ”ל” (תעודה מן המאה הי”ז; ישראל היילפרין, ”ציון”, שנה כ”א, ספרים א–ב, תשט”ז, ע’ 76).

פנעני מביאו משל סוקלוב.

מִיְהוּת — זהות.

”שאלת מיהותם גורמת פאב ראש לחוקרים” (מ’ זולאי, ”מאוצר השירה והפיוט”, הערה, ”הארץ” 10/7/53).

א”ש מביא מתוך ”עטרה ליושנה”. לקריב, שיצא בשנת 1956.

מִיְנָקָת — ציצית הראש. על יסוד מינקת, שפירושה כלי בצורת שפופרת ארוכה (תוספתא יו”ט ג, ח).

”ואחזוהו במינקת ראשו” (פרקי ר’ אליעזר, מהד’ מ’ היגר, ”חורב” ח, חוב’ טו–טז, תש”ד, ע’ 225).

פנעני מביא את המלה הזאת במשמעויות אחרות.

מִכְּבָּל — כבל.

”טמוני גוש ומכבליים” (ידיעות המכון לחקר השירה העברית ה’, ע’ צ”ה).

מִכְחָלָה — כחול.

”על קצות מרחקים ירקים רוחצים במכחלות עם שמש” (ש’ טשרניחובסקי, ראי אדמה, 1940, ע’ 79).